

NEMATE RAZLOGA ZA STRAH OD POPISA

Piter Everers, direktor direktorata Eurostata za međunarodnu saradnju i ključne statističke indikatore Evropske unije, 18. Mart. Portal Analitika

Nekoliko zemalja članica EU, uključujući Ujedinjeno Kraljevstvo, Irsku, Mađarsku, Bugarsku, Rumuniju, Češku, Slovačku i Litvaniju, odlučilo je da se pitanja o nacionalnosti nađu u njihovom popisu 2011. godine. Nije Crna Gora izuzetak, pitanja o nacionalnosti, religiji i maternjem jeziku takođe će biti dio popisnih upitnika u svim zemljama Zapadnog Balkana. Značajno je da se popis ne politizuje a siguran sam da Monstat može u potpunosti sprovesti popis u skladu sa međunarodnim preporukama, ističe u ekskluzivnom razgovoru za Portal Analitika ekspert Eurostata.

Pitanja koja se tiču nacionalnosti, religije i jezika smatraju se pitanjima koja nisu od ključnog značaja za popis i svaka zemlja za sebe odlučuje da li će ih uključiti. Ako su uključena - kao što je to slučaj sa Crnom Gorom - ona nisu i obavezujuća, a stanovnik na njih odgovara slobodno i otvoreno, pa je odgovor „nisam opredijeljen(a)“ na ovakva pitanja potpuno prihvatljiv, kaže za Portal Analitika **Piter Everers**, direktor direktorata Eurostata za međunarodnu saradnju i ključne statističke indikatore Evropske unije, zadužen i za odnose sa crnogorskim Zavodom za statistiku.

Pred ovogodišnji popis, koji će 1. aprila početi u crnogorskim domaćinstvima razgovarali smo sa visokim zvaničnikom statističke kancelarije Evropske komisije. On je tim povodom već dva puta boravio u Crnoj Gori, a pred treću posjetu - koju najavljuje za dane neposredno pred početak popisa - podsjeća da je popis „čisto statističko istraživanje“ i da prikupljeni podaci mogu biti korišćeni isključivo za potrebe statistike zemlje, što je, kako kaže, dobro definisano i ovdašnjim zakonima.

Direktor Direktorijata Eurostata je posebno istakao da je upravo Monstat iskazao volju da rad crnogorskog Zavoda pažljivo prati tim nezavisnih eksperata, „što je dobar pokazatelj namjere da sve bude potpuno transparentno u svim fazama popisa“.

- Posebno bih istakao da je upravo Monstat iskazao volju da rad tog zavoda za statistiku pažljivo prati tim nezavisnih eksperata, što je dobar pokazatelj namjere da sve bude potpuno transparentno u svim fazama popisa. Posmatrač dosadašnje procedure je potvrdio da je Monstat bio izuzetno raspoložen za saradnju i obezbijedio sve tražene informacije. Iz toga smo iznijeli zaključak da Monstat može u potpunosti sprovesti popis u skladu sa međunarodnim preporukama, ističe Everers.

On zaključuje da „Monstat može u potpunosti sprovesti popis u skladu sa međunarodnim preporukama“. Gospodin Everers smatra da bi trebalo ohrabriti sve građane Crne Gore da odgovore na popisni upitnik jer je to najbolji način da se obave strategijska planiranja.

- Rezultati popisa biće korišćeni za planiranje, monitoring i evaluaciju programa u brojnim značajnim oblastima društvenog i ekonomskog razvoja države. Na primjer, planiranje škola i zdravstvenih ustanova na nacionalnom nivou zasniva se na brojnosti populacije i njenim karakteristikama, dakle podacima koji su prikupljeni popisom. Ohrabrio bih sve da učestvuju u popisu i na taj način osiguraju da su dobijeni rezultati valjana slika populacije u Crnoj Gori. Sa takvim, relevantnim rezultatima, Crna Gora će biti u mogućnosti da formira valjanu statističku bazu i da ubuduće, od 2021. godine, popise radi samo na osnovu statističkog ispitivanja uzorka, kao što je to slučaj sa Slovenijom ove godine, zaključuje Everers za Portal Analitika.

ANALITIKA: Redovni popis stanovništva u Crnoj Gori počće 1. aprila. Kako biste okarakterisali

metodologiju koju koristi Monstat - da li je odgovarajuća i u skladu sa standardima EU i Eurostata?

EVERERS: Eurostat i Monstat imaju dobru saradnju u pripremi popisa. Monstat je dobro iskoristio tehničku pomoć koju mu je ponudila Evropska unija. Takođe, oformljena je Grupa za tehničku koordinaciju (TCG) za popise koji će biti održani u regionu Zapadnog Balkana, i koja se redovno sastaje kako bi diskutovala o tehničkim pitanjima vezanim za ovo istraživanje.

ANALITIKA: Kada je riječ o zemljama EU, da li možete objasniti kakva je praksa prilikom izjašnjavanja nacionalne i vjerske pripadnosti u popisima? Da li su odgovori na ta pitanja obavezna ili stanovnici EU imaju prava da na njih ne odgovore?

EVERERS: Preporuke Ujedinjenih nacija o popisu definišu ključna pitanja koja treba da sadrži upitnik - popisni listić. Pitanja koja se tiču etničke pripadnosti, odnosno nacionalnosti, zatim religije i jezika, ne spadaju u njih i smatraju se pitanjima koja nisu od ključnog značaja. Svaka zemlja za sebe odlučuje da li će ova pitanja uključiti u popis ili ne. Ako su pitanja o nacionalnosti, religiji i jeziku uključena u popis, ona nisu i obavezujuća, a stanovnik na njih odgovara slobodno i otvoreno. To je slučaj i sa Crnom Gorom, pa je odgovor „nisam opredijeljen(a)“ na ovakva pitanja potpuno prihvatljiv.

U regulativama EU o popisu nema odrednica za pitanja nacionalnosti, religiji ili jeziku. Ipak, nekoliko zemalja članica EU, uključujući Ujedinjeno Kraljevstvo, Irsku, Mađarsku, Bugarsku, Rumuniju, Češku, Slovačku i Litvaniju, odlučilo je da se ta pitanja nađu u njihovom popisu 2011. godine. Pitanja o nacionalnosti, religiji i maternjem jeziku takođe će biti dio popisnih upitnika u svim zemljama Zapadnog Balkana.

ANALITIKA: Da li zemlje EU mogu da koriste informacije o svojini date tokom popisa za naplatu poreza ili neke druge obaveze prema državi?

EVERERS: Popis je čisto statističko istraživanje i prema međunarodnim preporukama o popisu prikupljeni podaci mogu biti korišćeni isključivo za potrebe statistike zemlje, ali ne i administrativne potrebe. I crnogorski zakoni o statistici i popisu garantuju tajnost ovakvog tipa podataka.

ANALITIKA: Da li zemlje EU prikupljaju podatke o dijaspori i koje podatke tom prilikom prikuplja?

EVERERS: Zemlje EU ne prikupljaju takve informacije. Prema regulativi EU, sve zemlje treba da prikupljaju podatke i o onim osobama koje su rođene u inostranstvu, a sada žive u zemlji u kojoj se sprovodi popis. Takođe, nema zvaničnih zahtjeva da se prikupljaju podaci o stanovnicima koji žive van granice neke zemlje, odnosno o dijaspori.

Kada je riječ o zemljama Zapadnog Balkana, Kosovo i Bosna i Hercegovina planiraju da prikupljaju podatke o osobama koje više od 12 mjeseci žive van države, putem posebnog formulara. Ovi podaci neće biti uključeni u one dobijene na samom popisu i te osobe, naravno, neće biti uključene u popisano stanovništvo sa stalnim boravkom u zemlji.

Konkretno, Kosovo će istovremeno sa popisom sprovesti posebno istraživanje na kome će domaćinstva davati podatke o članovima porodica koji ne žive u zemlji. S druge strane, svi oni koji su državljani Kosova, a već duži niz godina žive u nekoj drugoj državi, prije svega - EU, biće takođe popisani, ali kao stanovnici zemalja u kojima već dugo imaju stalno mjesto boravka i ti podaci će biti dostupni kancelariji

za statistiku na Kosovu.

Istraživanja koja se tiču uslova života u Crnoj Gori, poput zarade, potrošnje i svakodnevnih potreba jednog domaćinstva, biće posebno sprovedena nakon popisa, i to na uzorku od 3.000 domaćinstava. Sama struktura uzorka biće napravljena nakon obrade podata prikupljenih na ovogodišnjem popisu i odgovaraće pojedinim vrijednostima ukupno popisano stanovištva.

ANALITIKA: U koje svrhe će biti korišćeni podaci dobijeni na popisu 2011. godine?

EVERERS: Popis stanovništva, domaćinstava i stambenih jedinica je od vitalnog značaja, jer prezentuje cjelokupnu i pouzdanu sliku o demografskim, društvenim i ekonomskim karakteristikama populacije u zemlji. Popis se smatra središnjim stubom statistike jednog društva i regiona.

Rezultati popisa biće korišćeni za planiranje, monitoring i evaluaciju programa u brojnim značajnim oblastima društvenog i ekonomskog razvoja države. Na primjer, planiranje škola i zdravstvenih ustanova na nacionalnom nivou zasniva se na brojnosti populacije i njenim karakteristikama, dakle podacima koji su prikupljeni popisom.

Na nivou EU, podaci o ukupnom broju stanovnika se koriste kako bi se izračunali *per capita* indikatori (po glavi stanovnika), kao što je bruto društveni dohodak (GDP), koji utiče na određivanje alokiranja strukturalnih fondova Unije. Broj stanovnika se takođe koristi da bi se definisala snaga svake zemlje članice u izglasanoj kvalifikovanoj većini u Savjetu Evrope.

ANALITIKA: Možete li porediti uslove i pripremu popisa u Crnoj Gori sa ostalim zemljama Zapadnog Balkana; što je specifično ili drugačije?

EVERERS: Kao što sam već pomenuo, TCG je osnovana sa ciljem da osigura harmonizaciju metodologije i razmjenu iskustava za zemlje Zapadnog Balkana. Održano je nekoliko sastanaka i, generalno, metodologija koja se koristi u regionu je, u većem dijelu, harmonizovana sa regulativama EU.

No, posebno bih istakao da je upravo Monstat iskazao volju da rad tog zavoda za statistiku pažljivo prati tim nezavisnih eksperata, što je dobar pokazatelj namjere da sve bude potpuno transparentno u svim fazama popisa. Posmatrač dosadašnje procedure je potvrdio da je Monstat bio izuzetno raspoložen za sradnju i obezbijedio sve tražene informacije. Iz toga smo iznijeli zaključak da Monstat može u potpunosti sprovesti popis u skladu sa međunarodnim preporukama. Monstat odlično radi, odlično je pripremljen i ima iskustvo u sličnim istraživanjima koje je radio „tradicionalnim“ metodama, odnosno popisivanjem „od vrata do vrata“.

Uz to, Crna Gora nije ništa manje specifična od nekih zemalja EU poput Slovenije i Grčke. Tačno je, uvijek će se na popisu pojavljivati to pitanje nacionalnosti, ali to nije ni problem ni specifičnost Crne Gore, kao što je to, pak, slučaj sa Makedonijom.

Uspješnost popisa zavisi od učešća svih koji žive u Crnoj Gori. Zato je značajno da se popis ne politizuje, jer bi to moglo imati negativan uticaj na samo učešće stanovništva u popisu. Popis jeste i treba da ostane tehničko istraživanje, a prikupljeni podaci biće korišćeni isključivo u statističke svrhe. Ohrabrio bih sve da učestvuju u popisu i na taj način osiguraju da su dobijeni rezultati valjana slika populacije u Crnoj Gori. Sa takvim, relevantnim rezultatima, Crna Gora će biti u mogućnosti da formira valjanu statističku bazu i da ubuduće, od 2021. godine, popise radi samo na osnovu statističkog ispitivanja uzorka, kao što je to slučaj sa Slovenijom ove godine.

MONSTAT RADI TRANSPARENTNO I PO SVIM STANDARDIMA EU

Žan-Mišel Dur, nezavisni konsultant Eurostata za pitanja popisa u Crnoj Gori, 19.martPortal Analitika

Na ljeto 2011. biće izdat završni izvještaj za Crnu Goru u kome će se nalaziti ocjene nezavisnih eksperata o samom sprovođenju popisa i da li su prilikom njegovog sprovođenja praćeni međunarodni standardi, kazao je za Portal Analitika Žan-Mišel Dur, nezavisni konsultant Eurostata za pitanja popisa, koji se nalazi u timu za Crnu Goru i Makedoniju, inače doskorašnji konsultant u departmanu za statistiku Ujedinjenih nacija u Njujorku.

Dur kaže da su metodologiju, koju primjenjuje Monstat, provjerili i Eurostat i međunarodni ekspert, tokom dvije misije koje su imali u Crnoj Gori.

- Tom prilikom je provjerena i tehnička dokumentacija koju je Monstat napravio za popis. Smatramo da je njihova metodologija u skladu sa preporuka EU. To se odnosi na upitnike i teme koje su u njemu obrađene, kao i na metodologiju korišćenu prilikom pripreme, zatim za samo popisivanje, kao i procesuiranje podataka.

Na pitanje da li Monstat ima kapaciteta da obradi i procesuiraj podatke prema preporukama Eurostata, kako bi popis u Crnoj Gori i njegovi rezultati bili što transparentniji, Dur kaže da ima potpuno povjerenje u ovdašnji Zavod za statistiku.

- Monstat je dokazao da ima iskustvo u obradi i procesuiranju podataka za velika istraživanja, poput nedavno sprovedenog popisa poljoprivrede, a čiji su podaci uspješno procesuirani. Takođe, on koristi u praksi provjerene tehnološke mogućnosti za prikupljanje podataka. Konačno, kao što je to bio slučaj u pripremnim fazama ovog popisa, misija Eurostata za procjenjivanje sprovođenja popisa pratiće cijeli proces obrade podataka - zaključuje Dur.